

Cauza C-302/23 [Piekiewicz] ⁱ

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

10 mai 2023

Instanța de trimitere:

Sąd Rejonowy Katowice–Wschód w Katowicach (Polonia)

Data deciziei de trimitere:

28 aprilie 2023

Reclamant:

M. J.

Pârât:

C. J.

[OMISSIS]

ORDONANȚĂ

28 aprilie 2023

Sąd Rejonowy Katowice - Wschód w Katowicach, VII Wydział Gospodarczy

[OMISSIS]

după identificarea [OMISSIS]

în ședință nepublică,

în cauza introdusă de M. J.

împotriva C. J.

având ca obiect o cerere de încuviințare a executării unei hotărâri

ⁱ În prezenta cauză a fost atribuit un nume fictiv care nu corespunde numelui real al niciuneia dintre părțile la procedură.

privind cererea de excludere a grefierului formulată de M. J.

hotărăște:

I.

în conformitate cu articolul 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, sesizează Curtea de Justiție a Uniunii Europene pentru a se pronunța cu privire la următoarea întrebare:

Articolul 2 alineatele (1) și (3) coroborat cu articolul 25 alineatele (1) și (2) coroborat cu considerentele (12), (13), (18), (21), (22) și (49) din preambulul Regulamentului (UE) nr. (...) [910/2014] al Parlamentului European și al Consiliului din 23 iulie 2014 privind identificarea electronică și serviciile de asigurare a încrederii pentru tranzacțiile electronice pe piața internă și de abrogare a Directivei 1999/93/CE (JO 2014, L 257, din 28.08.2014) trebuie interpretat în sensul că o instanță a unui stat membru este obligată să accepte un act de procedură depus la această instanță și semnat cu o semnătură electronică menționată la articolul 3 alineatul (10) din regulament atunci când dreptul național al statului membru nu prevede posibilitatea de a depune acte de procedură la instanță prin intermediul unei semnături electronice, altfel decât printr-un sistem teleinformatic?

II. în conformitate cu articolul 177 alineatul (3¹) din Codul de procedură civilă, suspendă procedura în cauză până la formularea unui răspuns la întrebarea menționată la punctul I.

[OMISSIS]

MOTIVARE

Cerere de decizie preliminară

Părțile din acțiunea principală

(a)

reclamantul: M. J., [OMISSIS]

(b)

pârâatul: C. J., [OMISSIS]

[OMISSIS]

I.

Situația de fapt din cauză, desfășurarea și obiectul litigiului principal

1)

Reclamantul M. J. este un întreprinzător și un creditor al pârâtului C. J.

2)

La 28 noiembrie 2022, reclamantul a depus la Sąd Rejonowy Katowice -

Wschód w Katowicach (Tribunalul Districtual Katowice-Est din Katowice) o cerere prin care solicita o clauză executorie împotriva soțului/soției pârâtului - B. J. în scopul executării silite împotriva bunurilor imobile care fac parte din proprietatea comună a soților. Cererea a fost trimisă prin e-mail la adresa de e-mail a instanței. Cererea nu a fost însoțită de o semnătură manuscrisă, ci a fost semnată electronic, cu o semnătură de încredere corelată cu așa-numita platformă (...) („platforma electronică pentru serviciile administrației publice”). Este un sistem teleinformatic în care instituțiile publice pun la dispoziție servicii printr-un punct unic accesibil prin internet. Cererea a fost însoțită, de asemenea, de o cerere de scutire de cheltuieli de judecată.

3)

La 30 decembrie 2022, greșierul care a examinat cererea a invitat reclamantul să remedieze deficiențele formale ale memoriului prin, printre altele, depunerea unui formular oficial semnat de mână, în care să se detalieze situația familială, bunurile, veniturile [și] sursele de venit - în termen de o săptămână de la data comunicării citației, sub sancțiunea returnării cererii de scutire de cheltuieli de judecată.

4)

La 21 ianuarie 2023, reclamantul a trimis o declarație privind situația familială, averea, veniturile și sursele de venit la căsuța poștală electronică a instanței. Declarația sub jurământ a fost semnată cu o semnătură electronică de încredere corelată cu platforma (...).

5)

Prin ordinul din 8 februarie 2023, greșierul instanței a returnat cererea de scutire de la plata cheltuielilor de judecată din cauza lipsei completării în termen a unor deficiențe formale, în special din cauza lipsei semnăturii manuscrise a cererii.

6)

La 4 martie 2023, reclamantul a trimis la adresa de poștă electronică a instanței o cerere de excludere a greșierului de la examinarea cauzei, împreună cu o cerere de inițiere a unei proceduri disciplinare împotriva greșierului. Cererea și de data aceasta a fost semnată electronic, cu o semnătură de încredere. În susținerea cererii, reclamantul a indicat că există îndoieli serioase cu privire la lipsa de

imparțialitate a grefierului în audierea cauzei. Potrivit reclamantului, grefierul încalcă în mod evident dreptul Uniunii Europene prin refuzul de a accepta o scrisoare cu semnătură electronică trimisă la căsuța poștală electronică a instanței. În opinia reclamantului, grefierul încalcă în special articolul 25 alineatele (1) și (2) din Regulamentul (UE) nr. [910/2014] al Parlamentului European și al Consiliului din 23 iulie 2014 privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă și de abrogare a Directivei 1999/93/CE (denumit în continuare „Regulamentul eIDAS”).

7)

Potrivit reclamantului, grefierul nu este imparțial în evaluarea cauzei, deoarece nu respectă principiul primatului dreptului UE, bine stabilit în jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene. [OMISSIS] În opinia reclamantului, împrejurarea indicată este influențată de situația politică din Polonia și de exercitarea justiției de către anumiți judecători numiți de Krajowa Rada Sądowictwa [Consiliul Național al Magistraturii] contestat. În plus, principiul primatului dreptului UE a fost recent contestat în Polonia, iar reclamantul este o persoană activă din punct de vedere politic. Reclamantul a mai arătat că grefierul a respins în mod nelegal cererea și, astfel, a făcut o declarație politică neautorizată.

8)

Reclamantul a susținut că, în cadrul procedurilor judiciare de pe teritoriul Uniunii Europene, semnătura electronică trebuie să fie respectată și de instanțele din Polonia, întrucât dreptul comunitar prevalează asupra normelor naționale. Într-adevăr, o semnătură electronică nu poate fi refuzată ca efect juridic sau ca mijloc de probă în cadrul unei proceduri judiciare numai pentru motivul că este în formă electronică sau că nu îndeplinește cerințele privind semnăturile electronice calificate, astfel cum reiese din formularea articolului 25 alineatul (1) din Regulamentul [eIDAS].

9)

Toate scrisorile trimise de către reclamant la adresa de poștă electronică a instanței au fost tipărite și apoi introduse în dosar de către personalul instanței.

II. II. Dreptul Uniunii relevant pentru răspuns

10) *Regulamentul [eIDAS] [OMISSIS]*

Considerentul (12) al preambulului: Unul din obiectivele prezentului regulament este de a elimina barierele existente în calea utilizării transfrontaliere a mijloacelor de identificare electronică utilizate în statele membre pentru autentificare cel puțin pentru serviciile publice. Prezentul regulament nu urmărește să intervină în sistemele de gestionare a identității electronice și infrastructurile conexe stabilite în statele membre. Obiectivul prezentului regulament este de a garanta că, pentru

accesul la serviciile transfrontaliere online oferite de către statele membre, este posibilă identificarea și autentificarea electronică sigură.

Considerentul (13) al preambulului: Statele membre ar trebui să dispună în continuare de libertatea de a utiliza sau de a introduce, în scopuri de identificare electronică, mijloace pentru accesarea serviciilor online. Acestea ar trebui, de asemenea, să fie în măsură să decidă dacă să implice sectorul privat în furnizarea acestor mijloace. Statele membre nu ar trebui să fie obligate să notifice Comisiei sistemele lor de identificare electronică. Alegerea de a notifica Comisiei toate, unele sau niciunul din sistemele de identificare electronică utilizate la nivel național pentru a accesa cel puțin serviciile publice online sau serviciile specifice este la latitudinea statelor membre.

Considerentul (18) al preambulului: Prezentul regulament ar trebui să prevadă răspunderea statului membru care notifică, a părții care emite mijloacele de identificare electronică și a părții care aplică procedura de autentificare în cazul neîndeplinirii obligațiilor relevante în temeiul prezentului regulament. Cu toate acestea, prezentul regulament ar trebui să fie aplicat în conformitate cu normele de drept intern privind răspunderea. Prin urmare, aceasta nu aduce atingere respectivelor norme naționale privind, de exemplu, definiția prejudiciului sau normele de procedură aplicabile relevante, inclusiv sarcina probei.

Considerentul (21) al preambulului: Prezentul regulament ar trebui, de asemenea, să stabilească un cadru juridic general pentru utilizarea serviciilor de încredere. Totuși, acesta nu ar trebui să creeze o obligație generală de a le utiliza sau de a instala un punct de acces pentru toate serviciile de încredere existente. În special, acesta nu ar trebui să reglementeze prestarea de servicii utilizate exclusiv în cadrul sistemelor închise între un set definit de participanți, care nu au niciun efect asupra părților terțe. De exemplu, sistemele instituite în întreprinderi sau în administrațiile publice pentru a gestiona procedurile interne care utilizează serviciile de încredere nu ar trebui să intre sub incidența cerințelor din prezentul regulament. Doar serviciile de încredere prestate publicului având efecte asupra părților terțe ar trebui să îndeplinească cerințele stabilite în regulament. Prezentul regulament nu ar trebui să reglementeze nici aspectele privind încheierea și valabilitatea contractelor sau a altor obligații juridice, în cazul în care există cerințe cu privire la formă prevăzute de dreptul intern sau al Uniunii. Mai mult, prezentul regulament nu ar trebui să afecteze cerințele naționale cu privire la formă aferente registrelor publice, în special registrelor comerțului și cadastrului.

Considerentul (22) al preambulului: Pentru a contribui la utilizarea transfrontalieră generală a serviciilor de încredere, ar trebui să fie posibilă utilizarea acestora ca probe în procedurile judiciare în toate statele membre. Efectul juridic al serviciilor de încredere trebuie definit de dreptul intern, cu excepția cazului în care se prevede altfel în prezentul regulament.

Considerentul (49) al preambulului: Prezentul regulament ar trebui să stabilească principiul conform căruia unei semnături electronice nu ar trebui să i se refuze

efectul juridic din motiv că aceasta este în format electronic sau că nu îndeplinește cerințele pentru semnătura electronică calificată. Cu toate acestea, efectul juridic al semnăturilor electronice se definește în dreptul intern, cu excepția cerinței prevăzute în prezentul regulament, conform căreia o semnătură electronică calificată ar trebui să aibă efecte juridice echivalente cu cele ale semnăturii olografe.

Articolul 2 alineatul (1): Prezentul regulament se aplică sistemelor de identificare electronică care au fost notificate de către un stat membru și prestatorilor de servicii de încredere cu sediul în Uniune.

Articolul 2 alineatul (3): Prezentul regulament nu aduce atingere dreptului intern sau al Uniunii privind încheierea și valabilitatea contractelor sau a altor obligații juridice sau procedurale privind forma.

Articolul 3 punctul 10: În sensul prezentului capitol, se aplică următoarele definiții: (...) «semnătură electronică» înseamnă date în format electronic atașate la sau asociate logic cu alte date în format electronic și care sunt utilizate de semnatar pentru a semna.

Articolul 25 alineatul (1): Unei semnături electronice nu i se refuză efectul juridic și posibilitatea de a fi acceptată ca probă în procedurile judiciare doar din motiv că aceasta este în format electronic sau că nu îndeplinește cerințele pentru semnăturile electronice calificate.

Articolul 25 alineatul (2): O semnătură electronică calificată are efectul juridic echivalent al unei semnături olografe.

III. Legislația națională și jurisprudența relevante pentru răspuns

11) ***Legea din 17 noiembrie 1964 privind Codul de procedură civilă (Dz. U. din 2021.1805, din 4 octombrie 2021):***

articolul 126 alineatul 1 punctul 6: Fiecare act de procedură trebuie să conțină: semnătura părții sau a reprezentantului sau mandatarului legal al acesteia;

articolul 126 alineatul 5: Un act de procedură depus prin intermediul unui sistem teleinformatic trebuie să poarte o semnătură electronică calificată, o semnătură de încredere sau o semnătură personală.

articolul 125 alineatul 2 indice 1: În cazul în care o dispoziție specifică prevede acest lucru sau dacă s-a optat pentru depunerea de acte de procedură prin intermediul unui sistem teleinformatic, în acest caz, actele de procedură se depun numai prin intermediul sistemului teleinformatic. Scrisorile care nu sunt depuse prin intermediul sistemului teleinformatic nu produc efectele juridice pe care legea le atribuie depunerii unui document în fața unei instanțe, despre care instanța informează pe cel care l-a depus.

articolul 125 alineatul 2 indice 1a: Alegerea depunerii actelor de procedură prin intermediul sistemului teleinformatic și continuarea depunerii acestor acte de procedură prin intermediul acestui sistem este permisă în cazul în care, din motive tehnice din partea instanței, acest lucru este posibil.

12) **Legea din 17 februarie 2005 privind informatizarea activității entităților care îndeplinesc sarcini publice (Dz. U. 2023. 57, 9.1.2023):**

articolul 3 punctul 13: Termenii utilizați în lege înseamnă (...) platformă electronică pentru serviciile administrației publice - un sistem teleinformatic în cadrul căruia instituțiile publice pun la dispoziție servicii în cadrul unui punct de acces unic prin internet.

articolul 3 punctul 14a: Termenii utilizați în lege înseamnă (...) semnătură de încredere - o semnătură electronică ale cărei autenticitate și integritate sunt asigurate prin intermediul unui sigiliu electronic al ministrului responsabil cu informatizarea, care conține: (a) datele de identificare a persoanei, stabilite pe baza mijloacelor electronice de identificare emise în sistemul menționat la articolul 20aa punctul 1, inclusiv: - prenumele (unul sau mai multe) - numele de familie, - numărul PESEL, b) identificatorul mijlocului electronic de identificare cu care a fost prezentat, c) momentul prezentării acestuia;

13) **Rezoluția Curții Supreme din 23 mai 2012, nr. III CZP 9/12:**

(1)

„Depunerea unei căi de atac prin mijloace electronice este admisibilă numai în cazul în care o dispoziție specială prevede acest lucru (articolul 125 § 2; în prezent articolul 125 § 2¹ din Codul de procedură civilă).

(2)

O cerere tipărită a unui recurs inadmisibil depus prin mijloace electronice poate fi tratată ca o cerere de recurs care nu a fost depusă prin mijloace electronice dacă se remediază lipsa semnăturii [articolul 130 alineatul (1) coroborat cu articolul 126 alineatul (1) punctul 4 din Codul de procedură civilă]; data depunerii acestui recurs la instanță este atunci data la care a fost realizată tipărirea (articolul 130 alineatul (3) din Codul de procedură civilă).”

IV. Motivarea întrebării preliminare a Curții.

14) Obiectul prezentei proceduri îl constituie examinarea cererii de excludere a grefierului instanței care, cu ocazia examinării cererii privind o clauză executorie, a solicitat reclamantului să remedieze neregularitatea privind forma cererii de scutire de cheltuieli de judecată prin semnarea acesteia. Pe de altă parte, reclamantul susține că nu este necesar să semneze cererea cu o semnătură „de mână”, întrucât dispozițiile Regulamentului [eIDAS][OMISSIS] permit depunerea unei scrisori către instanță semnată cu o semnătură electronică. De asemenea,

cererea de excludere a grefierului a fost însoțită doar de o semnătură electronică. Astfel, litigiul din prezenta cauză se reduce la chestiuni de drept, iar interpretarea corectă a dispozițiilor [OMISSIS] Regulamentului [OMISSIS] [eIDAS] este esențială pentru a stabili dacă cererea de excludere a grefierului ar trebui acceptată și aprobată sau dacă ar trebui să se considere că aceasta conține o deficiență formală și este rezonabil să se solicite completarea acesteia. Interpretarea corectă a dispozițiilor [OMISSIS] Regulamentului [OMISSIS] [eIDAS] este relevantă și în ceea ce privește posibilitatea de a depune orice act de procedură în fața unei instanțe în cazul în care acesta poartă o semnătură electronică, și nu o semnătură manuscrisă.

15) Răspunsul Curții la această întrebare este relevant pentru principiul uniformității dreptului Uniunii. Dreptul Uniunii ar trebui să fie aplicat în întregime în același mod în toate statele membre. Ordinea juridică uniformă în toate statele membre este una dintre valorile fundamentale ale dreptului Uniunii.

16) În Polonia, majoritatea instanțelor nu aplică dispozițiile [OMISSIS] Regulamentului [OMISSIS] [eIDAS] privind posibilitatea de a depune la instanțe scrisori semnate cu o semnătură electronică, o semnătură electronică avansată sau o semnătură electronică calificată. Acest lucru pare să rezulte în primul rând din formularea dispozițiilor Codului de procedură civilă, care condiționează posibilitatea de a depune o scrisoare semnată cu o semnătură electronică, de încredere sau personală de existența unui sistem teleinformatic care să permită depunerea unor astfel de scrisori la instanțe [articolul 126 alineatul (5) din Codul de procedură civilă]. Nici instanța de trimitere nu dispune de un astfel de sistem. Legiuitorul polonez, la articolul 125 § 2 1a din Codul de procedură civilă, indică în mod explicit faptul că instanța în cauză trebuie să dispună de un sistem teleinformatic pentru a fi posibilă depunerea de acte de procedură prin intermediul acesteia.

17) Jurisprudența bine stabilită a instanțelor poloneze și practica existentă de ani de zile dovedesc că în Polonia sunt acceptate doar scrisorile semnate cu o semnătură „manuscrisă”. Acest lucru este valabil pentru actele de procedură depuse în cadrul procedurilor civile obișnuite. Într-adevăr, unele alte proceduri prevăd posibilitatea de a depune înscrisuri în format electronic, de exemplu, procedurile electronice de somație de plată, procedurile de insolvență. Aceasta a fost, în principal, poziția adoptată de Curtea Supremă în rezoluția sa din 23 mai 2012, cauza nr. III CZP 9/12. Cu toate acestea, această rezoluție a fost adoptată pe baza situației juridice anterioare intrării în vigoare a dispozițiilor [OMISSIS] Regulamentului [OMISSIS] [eIDAS].

18) Articolul 126 alineatul 1 punctul 6 din Codul de procedură civilă, deși prevede că fiecare act de procedură trebuie să conțină semnătura unei părți, nu precizează dacă această semnătură poate avea o altă formă decât cea a unei semnături „manuscrite”. Abia de câțiva ani legiuitorul național a prevăzut, la articolul 126 § 5 din Codul de procedură civilă, posibilitatea de a depune o scrisoare semnată electronic, cu condiția să existe un sistem teleinformatic

conceput în acest scop. Cu toate acestea, ar trebui subliniat faptul că cerința unei semnături manuscrite se aplică numai în cazul actelor de procedură. În ceea ce privește toate celelalte înscrisuri care sunt utilizate în cursul procedurilor judiciare (în special ca mijloace de probă), acestea sunt admise la dosarul cauzei în conformitate cu dispozițiile [OMISSIS] Regulamentului [OMISSIS] [eIDAS], iar efectele acestora sunt evaluate în conformitate cu dreptul național.

19) Între timp, din articolul 25 alineatul (1) din [OMISSIS] Regulamentul [OMISSIS] [eIDAS] rezultă că o semnătură electronică nu este discriminată și nu i se refuză efecte juridice doar pe motiv că este în formă electronică sau că nu îndeplinește cerințele pentru semnăturile electronice calificate. În același timp, această dispoziție nu precizează ce efect juridic ar trebui să aibă această semnătură. De asemenea, prima teză a considerentului 49 din [OMISSIS] Regulamentul [OMISSIS] [eIDAS] indică faptul că o semnătură electronică nu poate fi discriminată pe motiv că este o semnătură electronică.

20) În opinia instanței de trimitere, efectul juridic al semnăturii electronice a fost reglementat în special în considerentele (22) și (49) din preambul. Potrivit Curții, acest efect este determinat de legislația națională. Numai în ceea ce privește semnăturile electronice calificate, dispozițiile [OMISSIS] Regulamentului [OMISSIS] [eIDAS] indică faptul că semnătura trebuie să aibă același efect ca o semnătură manuscrisă.

21) După cum s-a explicat mai sus, dispozițiile Codului de procedură civilă polonez prevăd posibilitatea de a depune acte procesuale cu o semnătură electronică (calificată, de încredere, personală) numai dacă instanța are la dispoziție un sistem teleinformatic adecvat. În opinia instanței de trimitere, ar trebui să se deducă din cele de mai sus că, întrucât instanța nu dispune de un sistem teleinformatic, aceasta nu este obligată să accepte un act de procedură semnat electronic. O astfel de scrisoare depusă în afara unui sistem teleinformatic suferă de un viciu de formă sub forma unei semnături incorecte.

22) Cu toate acestea, în opinia Curții, ar trebui să se țină seama, de asemenea, de conținutul celorlalte considerente ale preambulului [OMISSIS] Regulamentului [OMISSIS] [eIDAS], din care rezultă că [OMISSIS] Regulamentul [OMISSIS] [eIDAS] urmărește să consolideze încrederea în tranzacțiile electronice pe piața internă între cetățeni, întreprinderi și autorități publice. Potrivit Curții, este, prin urmare, de asemenea, posibil să se interpreteze dispozițiile [OMISSIS] Regulamentului [eIDAS][OMISSIS] în așa fel încât să implice o obligație de acceptare a unui act de procedură semnat electronic, datorită unificării sistemelor teleinformatic din statele membre și a nediscriminării acestora.

23) Faptul că Polonia nu a notificat Comisiei niciun sistem de informare și comunicare în temeiul dispozițiilor [OMISSIS] Regulamentului [OMISSIS] [eIDAS] poate fi relevant în acest context. În special, până în prezent, sistemul (...) corelat cu semnătura de încredere cu care a fost depusă scrisoarea de către solicitant nu a fost notificat. Cu toate acestea, din articolul 2 alineatele (1) și (3)

din [OMISSIS] Regulamentul [OMISSIS] [eIDAS] pare să rezulte că dispozițiile [OMISSIS] Regulamentului [OMISSIS] [eIDAS] se aplică numai sistemelor de identificare electronică care au fost notificate de un stat membru. (...) [acest lucru] nu afectează legislația națională sau a UE referitoare la încheierea și validitatea contractelor sau la obligațiile procedurale.

24) În opinia instanței de trimitere, o interpretare corectă a dispozițiilor [OMISSIS] Regulamentului [OMISSIS] [eIDAS] conduce la concluzia că regulamentul introduce doar instrumente prin care pot fi aduse îmbunătățiri tehnologice, dar nu impune obligația de a le aplica și, în special, nu înlătură soluțiile naționale adoptate în special în ceea ce privește efectele juridice ale actelor de procedură.

25) Este posibil ca o astfel de interpretare să nu facă să avanseze procesele implicate în dezvoltarea inovației în cadrul procedurilor judiciare, dar, cu toate acestea, se pare că nu a fost intenția legiuitorului UE de a impune statelor membre adoptarea de soluții specifice în cadrul procedurilor judiciare pentru utilizarea semnăturilor electronice. După cum se pare, acest lucru se datorează în principal capacităților tehnologice ale statului membru în cauză.

26) O interpretare contrară conduce la concluzia că, indiferent de existența unui sistem teleinformatic și de notificarea acestuia către Comisie, instanțele din toate statele membre ale Uniunii Europene ar trebui să accepte în mod uniform actele de procedură semnate electronic. O astfel de interpretare ar conduce la armonizarea depunerii actelor de procedură în fața instanțelor din toate statele membre.

27) Răspunsul Curții va permite o interpretare pro-europeană a dreptului național și, în același timp, va permite să se stabilească dacă, în cauza pendinte în fața instanței naționale, este necesar să se accepte scrisoarea reclamantului prin care se solicită excluderea grefierului sau dacă este necesar să se solicite reclamantului să remedieze deficiența formală a scrisorii prin semnarea acesteia cu propria semnătură de mână.

[OMISSIS]

Măsuri de organizare

(1)

[OMISSIS][eliberarea unei copii a ordonanței]

2.

[OMISSIS][problema anonimizării]

3.

[OMISSIS][problema trimiterii dosarului].

4.

[OMISSIS][aspect procedural restant].

K., 28 aprilie 2023

[OMISSIS]

DOCUMENT DELUCRU